Vesilaitosyhdistys
Vattenverksföreningen VVY

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta 27.1.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta 28.1.2022 klo 9.00 / **Asia: E 132/2021 vp** Valtioneuvoston selvitys: Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteen delegoitu säädös) / **Asiantuntijalausunto**

Viite: 19.1.2022 sähköpostitse saapunut lausuntopyyntönne

Vesilaitosyhdistyksen lausunto

Vesilaitosyhdistys (VVY) on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattaen noin 90 % maamme vesihuollosta. Järjestetty vesihuolto kattaa tällä hetkellä talousveden osalta yli 90 % ja jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta yli 80 % Suomen väestöstä. Vesihuoltolaitosten vesijohtoverkostoja on vastaavasti noin 107 000 km ja viemäriverkostoa noin 50 000 km.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Vesilaitosyhdistykseltä asiantuntijalausuntoa. Vesilaitosyhdistys kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Taksonomia on luokittelujärjestelmä, jossa määritellään, millaisia talouden toimintoja voidaan pitää erityisesti EU:n ilmastotavoitteiden näkökulmasta kestävinä. Yhtenäisten luokittelukriteerien avulla voidaan ohjata pääomia kestävämpiin investointeihin ja ehkäistään viherpesua. Myös vesihuollosta löytyy asioita, joiden kautta voidaan arvioida sen kestävyyttä ympäristön kannalta.

Yleistä

Lausunnolla olevassa kirjeessä todetaan, että Suomi on sitoutunut EU:n ilmastotavoitteisiin, Pariisin ilmastosopimukseen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) toimeenpanoon sekä useiden eri ympäristön tilaan liittyvien strategioiden ja hankkeiden edistämiseen. Vesilaitosyhdistys kannattaa Suomen näkemystä siitä, että rahoitusta tulee ohjata taloudellisiin toimintoihin, jotka tukevat luonnon biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien sekä vesi- ja merivarojen tilan edistämistä, kiertotalouteen siirtymisen tukemista sekä ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä.

Suomi korostaa kirjeessään, että teknisten arviointikriteerien osalta on tarve huomioida olemassa oleva EU-lainsäädäntö ja -kehikot mahdollisimman kattavasti. Katsomme, että teknisten arviointikriteerien tulisi noudattaa lainsäädännön antamaa kehystä. Jos emme etene taksonomiassa kansallinen ja EU-lainsäädäntö edellä, toimintaamme ohjataan kriteereillä, joiden oikeusperusta jää hämäräksi. Olemme samaa mieltä siitä, että arviointikriteereissä tulisi huomioida ympäristöolosuhteet. Emme kuitenkaan pidä perusteltuna sitä, että tekniset arviointikriteerit olisivat lainsäädäntöä tiukempia. Kriteereiden ei myöskään tulisi edellyttää liian pitkälle menevää sääntelyä tai aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia. Jos lainsäädäntöä ei ole, sitä pitää ensin kehittää ja tarkastella sen valmistelussa kestävyys- ja muita näkökohtia. Sen jälkeen voidaan laatia arviointikriteerit, joita sovelletaan lainsäädännön ja kansallisen ohjeistuksen antamassa kehikossa.

Vesilaitosyhdistys haluaa korostaa e-kirjelmän seuraavan tekstin merkitystä taksonomian teknisten arviointikriteerien määrittelyssä ja on siitä samaa mieltä:

Suomen Vesilaitosyhdistys ry | Finlands Vattenverksförening rf
Ratamestarinkatu 7 B, FI-00520 HELSINKI, puhelin 09 8689 010
vvy@vvy.fi, www.vvy.fi, Y-tunnus 0202570-3

Suomi katsoo, että taksonomian teknisten arviointikriteerien pitäisi täyttää niille taksonomia-asetuksessa asetetut vaatimukset koskien esimerkiksi ympäristötavoitteiden merkittävää edistämistä ja teknologianeutraaliusperiaatteen toteutumista. Lisäksi Suomi katsoo, että teknisten arviokriteereiden tulisi olla tarkoituksenmukaisia, helppokäyttöisiä, ymmärrettäviä, yksitulkintaisia ja tieteelliseen tutkimustietoon perustuvia. Suomi korostaa, että teknisten arviointikriteerien osalta on tarve huomioida olemassa oleva EU-lainsäädäntö ja -kehikot mahdollisimman kattavasti. Tekniset arviointikriteerit eivät saisi johtaa EU-oikeuden sisäisiin ristiriitoihin eri politiikkasektoreilla, eikä kohtuuttomaan hallinnolliseen taakkaan yrityksille ja muille toimijoille. Lisäksi teknisten arviointikriteerien tulisi soveltua rakenteiltaan erilaisille ja eri kokoisille yrityksille ja muille toimijoille ja niissä tulisi huomioida erilaiset ympäristöolosuhteet.

Vesihuolto

Kestävän rahoituksen foorumi julkaisi 3.8.2021 raportin EU:n kestävän rahoituksen taksonomian neljän ympäristötavoitteen teknisistä arviointikriteereistä. Raportti on asiantuntijafoorumin laatima selvitys. Se ei ole vielä varsinainen luonnos delegoituun asetukseen sisällytettäviksi teknisiksi arviointikriteereiksi. Komissio antaa teknisistä arviointikriteereistä delegoidun asetuksen.

Raporttiin sisältyvien sektoreiden joukossa on mukana myös vedenjakelu (11.) ja jätevesi (12.). Vesihuoltoon liittyviä toimintoja on useissa muissakin kategorioissa. Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu ja se katsotaan yleishyödylliseksi taloudelliseksi palveluksi. Sitä ei voida pitää varsinaisesti teollisuuden alana edellä mainittujen yleishyödyllisten piirteiden takia. Vesihuollon investoinnit edistävät vahvasti kestävää kasvua. Vesiala luo paikallisia ja vakaita työpaikkoja. Haluamme kuitenkin korostaa, että monet Euroopan maat kohtaavat haasteita ikääntyvän infrastruktuurin uudistamisessa ja veden hinnoittelun rooli on kohtuuhintaisuussyistä rajoitettu.

Vesihuollon kannalta on myös tärkeää, että käytettävissä on riittävästi puhdasta vettä. Vedenhankintamahdollisuuksia ei tule rajoittaa taksonomian kriteereillä. Lisäksi on tärkeää, että jätevedet käsitellään turvallisesti ja tunnistetaan niiden merkitys myös raaka-aineena, kuten fosforin talteenotossa. Taksonomian kriteereissä tulee ottaa huomioon myös teknologian kehittyminen. Taksonomian kriteereitä laadittaessa tulee huolehtia siitä, että ne mahdollistavat kehittyvien teknologioiden sisällyttämisen taksonomian piiriin. Esimerkiksi fosforin talteenoton tekniikkaa kehitetään parhaillaan.

Veden ottoa, käsittelyä ja jakelua koskeva luku sisältää kaksi taloudellista toimintoa, joista toinen koskee veden jakelua (11.1) ja se edistää vesien ja merien suojelun ympäristötavoitetta. Toinen taloudellinen toiminto koskee taas suolan poistoa merivedestä (11.2) ja se edistää ilmastonmuutokseen sopeutumisen ympäristötavoitetta. Jätevettä koskeva luku sisältää neljä taloudellista toimintoa. Kaksi näistä edistää vesien ja merien suojelun tavoitetta: 1. kaupunkialueiden jätevesihuolto (12.1) ja 2. kestävät kaupunkialueiden viemäröintijärjestelmät) (12.4). Toiset kaksi edistävät kiertotalouden ympäristötavoitetta: 1. fosforin poistoa jätevedestä (12.2) ja 2. vaihtoehtoisten vesiresurssien tuottamista (12.3).

Vesihuollolle tärkeitä taksonomia-asetuksen hankekategorioita ovat ainakin seuraavat:
3.11 Electricity generation from biogas
4.1 Construction of civil engineering objects (jos kaikki vesihuollon rakennushankkeet eivät kuulu 11 ja 12 kategorioiden alle)
4.2 Civil engineering for climate change adaptation
6.7 Provision of data-driven solutions enabling map and monitor water quality and scarcity, and manufacture of equipment enabling the efficient use and treatment of water resources
7.7 Emergency services – Technical protection response and assistance

9.4 Remediation activities enabling restoration of waterbodies
11.1 Water supply
11.2 Desalination
12.1 Urban Wastewater Treatment
12.2 Phosphorus recovery from wastewater
12.3 Production of alternative water resources
12.4 Sustainable urban drainage systems (SUDs)

Vedenhankintahankkeiden arviointikriteereiden ongelmallisuus

Näille hankekategorioille esitettyjen teknisten arviointikriteerien tarkoituksenmukaisuuden, helppokäyttöisyyden ja ymmärrettävyyden arviointi edellyttää huolellista asiantuntijatarkastelua sekä tieteellistä tutkimustietoa. Tätä tarkastelua ei ole vesihuollon osalta tehty kattavasti Suomen olosuhteissa, eikä tietääksemme myöskään EU-tasolla. Haluammekin korostaa, että esitetyt arviointikriteerit vaativat vielä jatkotyöstämistä ja joiltain osin myös tutkimusperustan vahvistamista. Seuraavassa on esimerkki vedenhankintahankkeiden (11.1. Water supply) arviointikriteeriin liittyvistä ongelmista.

Vedenhankintahankkeiden yhtenä arviointikriteerinä on perustellusti saavutettava riittävän alhainen vesijohtoverkoston vuotovesien taso. Kriteereissä ei erikseen tarkenneta, mutta oletamme, että kyseistä arviointikriteeriä sovelletaan vain hankkeisiin, joihin liittyy uusien vesijohtoverkoston osien rakentamista tai vesijohtoverkoston saneerausta. Tämän lisäksi olisi syytä tarkentaa, että vuotovesitason arviointi on perusteltua tehdä vain rakennetun tai saneeratun verkostonosan osalta. Yksittäisillä hankkeilla ei tyypillisesti pystytä vaikuttamaan merkittävästi koko laajan vesijohtoverkoston vuotovesitasoon.

Kriteerissä nyt laskentalaajuudeksi esitetyt vedenjakelualue, verkoston aluemittaus alue tai painealue, voivat olla kohteesta riippuen hyvin eri kokoisia suhteessa rakennushankkeeseen, mikä johtaa hankkeiden epätasa-arvoiseen arviointiin. Lisäksi Suomessa vesijohtojen vuotavuus on ilmastollisista olosuhteista (routa) johtuen lähtökohtaisesti suurempaa kuin esimerkiksi Keski-Euroopassa. Suomen vesijohtojen vuotavuutta ei voida näin ollen vertailla erilaisissa ilmasto-olosuhteissa olevien maiden vesijohtojen vuotavuuteen.

Vuotovesitasoa kuvaavan ILI-luvun kriteeriksi on määritetty 1,5, mikä ei perustu laajoihin selvityksiin tai raportoituun tutkimustietoon. ILI-luvun luotettavaan laskemiseen tarvittavat lähtötiedot eivät välttämättä ole helposti saatavilla hanketasolla, eikä myöskään laitostasolla tai verkostoalueittain.

Vesilaitosyhdistys toteaa, että emme pidä ILI-lukua ensisijaisena vesijohtoverkoston vuotavuuden arviointikriteerinä, eikä kriteeriksi esitetylle arvolle 1,5 ole tutkimusperustaa. Ehdotuksen mukaan vesijohtoverkoston vuototason arviointikriteerinä voi olla myös joku muu juomavesidirektiivin mukainen mittari. Komissio tulee määrittelemään tämän juomavesidirektiivin mukaisen vesijohtoverkoston vuotavuusindeksin ja sille kynnysarvon viimeistään vuoden 2028 alussa. Kynnysarvo määritellään EU-maiden isojen vesilaitosten keskimääräisen vuotavuustason perusteella. Uutta verkostoa rakennettaessa tai verkostosaneerauksissa pitää kyseisen verkostonosan osalta pyrkiä tätä tasoa kunnianhimoisempaan vuotovesitasoon, eikä ehdotettu kriteeri ole mielestämme kestävän kehityksen mukainen.

Osmo Seppälä
toimitusjohtaja

Anneli Tiainen
lakiasiain päällikkö